

De Små Tingens Gud, Arundhati Roy

Det ska sägas med en gång: De Små Tingens Gud är inte en helt enkel bok. Den är sammansatt av många olika komponenter hårt åtskruvade till en djupt tragisk historia, sinnrikt komponerad i en uppbruten berättelse som både handlar om två veckor och om tjugo år, eller kanske om all tid i världen... Det är klart att det blir komplicerat. Också när boken först kom ut 1997, fick Bookerpriset och blev en läsarsuccé, fanns det många som fastnade i myllret och språklekarna, och som tyckte att detta blev för ogenomträngligt. Men det finns en stark, mycket läsvärd och innehållsrik berättelse som kan ge ingångar till många olika slags teman och ämnesstudier – därför är det mödan värt att arbeta med denna roman!

Hjälp att komma in i berättelsen

Det finns MÅNGA gymnasister, och säkert flera läsmogna och läsvana högstadieelever som kommer att få en stor läsoplevelse med denna roman, men det finns säkert också en hel del som behöver hjälp på traven för att komma in i den. I någon mening berättas hela den tragiska historien redan i kapitel ett, men fragmentariskt och utifrån olika tidsperspektiv och det kan göra det svårt att hitta tråden för en ovan läsare. En möjlighet är därför att läsa första kapitlet tillsammans och därefter försöka reda ut de viktigaste sammanhangen och personerna. Sådant som kan vara värt att dröja lite vid är

- Tidsperspektivet

Det största utrymmet i romanen ägnas åt två veckor i de sjuåriga tvillingarna Rahels och Esthas liv, två veckor som slutar med kusinen Sophie Mols död och att tvillingarna skiljs åt. Efter 23 år möts de sedan igen i sin mormors hus i Ayemenem, där de bodde som barn. Rahel reflekterar över vad som hänt och vad det fört med sig – Estha har sedan länge slutat tala.

I det första kapitlet blandas de två tidsperspektiven, men sedan låter Roy vartannat kapitel utspelas under de dramatiska två barndomsveckorna, och vartannat i den vuxna Rahels återvändande. Man kan redan inledningsvis diskutera varför en författare väljer att göra så? Vilka fördelar finns med att berätta en historia ur två tidsperspektiv samtidigt? Vad behöver man tänka på som läsare för att inte "tappa tråden"?

- Persongalleriet

Det är så många namn och människor! Alla för handlingen viktiga gestalter presenteras i det första kapitlet, men inte i ordning eller särskilt uttömmande. Det är mer som rambitarna till ett pussel; man kan lägga ihop och se konturer, men vet att det finns väsentliga bitar man saknar. Kanske kan man dela ut de olika personerna i kapitlet till eleverna och be dem läsa kapitlet och samla ihop vad man får reda på om just "deras" gestalt. En gemensam sammanställning av de olika karaktärerna kan dels bringa ordning i alla släktförhållanden och namn, men också ge upphov till en hel del frågor. Vad är det för viktiga pusselbitar som saknas? Vad vet vi, och vad skulle vi utifrån vad vi vet vilja veta mer om?

Personer att samla fakta om kan vara (uppräknade allt eftersom de dyker upp i berättelsen,) *Rahel, Baby Kochamma, Estha, Ammu, Baba, Sophie Mol, Chacko, Margaret Kochamma, Mammachi, Kochu Maria, Kamrat Pillai, Velutha*. Spara sammanställningen – och

jämför med vad vi vet när romanen är utläst. Många frågetecken har rätats ut, och vissa självklarheter visat sig vara allt annat än självklara. Här kan man både diskutera hur författaren arbetat med sitt medvetna ”planterande” av teman och förningar, och hur man som läsare upplevt helheten.

- **Berättarperspektivet**
Arundhati Roy använder sig av både barnets och den vuxnes perspektiv i romanen. De två dramatiska veckorna berättas huvudsakligen ur barnens perspektiv. De ser och iakttar, men förstår inte allt – i alla fall inte som en vuxen skulle göra. Ordlekar, ramsor, fantasier och verklighet blandas i barnens tankar och upplevelser. I kapitel ett blir det tydligt i beskrivningen av Sophie Mols begravning och det efterföljande besöket på polisstationen, där den 7-åriga Rahels funderingar är både fantasifulla och barnligt iakttagande. I de avsnitt som beskriver den återvändande Rahel är det istället vuxna reflektioner och upplevelser som bär. Att se och förstå skillnaden mellan dessa berättarperspektiv är en nyckel för att förstå – och kanske än mer uppskatta – romanen.
- **Språket**
Det finns mycket av lek med språk i romanen, inte minst utifrån barnens perspektiv. Barnen förstår inte alltid det de vuxna säger, missuppfattar ord och vränger gamla ord till nya. I de barnliga språklekarna döljer sig inte sällan sådant som är väl värt att reflektera över. Kanske är inte exemplen på detta så påfallande i första kapitlet, men det kan vara värt att ta upp som ”tips inför läsningen”.

Olika sätt att läsa boken

Man kan naturligtvis läsa De Små Tingens Gud i helklass. Man kan också välja att låta romanen ingå i ett större urval av böcker kring ett eller flera teman, och då uppmuntra mer avancerade läsare att ta sig an den. Exempel på teman där De Små Tingens Gud har mycket att erbjuda för diskussion efteråt är till exempel:

- **Indien** – naturligtvis! Roy skriver fram en sammansatt bild av ett Indien där både utveckling och stagnation finns sida vid sida, och där samhällsliv och enskilda människooöden flätas samman. Och så ges en rikedom av sinnesintryck, ljud, färger, dofter...
- **Kolonialism** – Språk, utbildning, karriärvägar... den forna kolonialmakten har stor betydelse i det Indien Roy beskriver. Hur gör det koloniala arvet sig påmint i romankaraktärernas livsöden? Likheter/olikheter med andra berättelser från andra koloniala sammanhang? Hur kan självständighet och frihet uppnås? Vilka är de viktigaste drivkrafterna för – och mot?
- **Globalisering** – Arundhati Roy är en känd politisk aktivist, med ett särskilt engagemang i miljö- och rättvisefrågor. För henne är globaliseringen inte en ny möjlighet för forna kolonier som Indien, utan snarare en ny version av kolonialismen. På vilka sätt får globaliseringen betydelse i romanen? Vilka risker lyfter Roy fram? Kan man se på risker och möjligheter på andra sätt – och framför allt, vilken betydelse har det Roy skriver om för vårt agerande?

- Miljöfrågor – en accelererande miljöförstöring finns som ett tema genom hela romanen. Barndomsupplevelserna, daterade till 1969, och återvändandet 23 år senare ger möjlighet att se vad som hänt, och inte hänt, i fråga om miljöfrågorna. Vilka former av miljöförstöring beskriver Roy? Vad driver utvecklingen, enligt hennes sätt att beskriva sammanhangen? Hur skulle man kunna agera för att vända utvecklingen?
- Sociala orättvisor – Veluthas livsöde är den skarpaste beskrivningen av ett förtryckande och segregeringssamhällssystem i romanen, men inte den enda. Starka sociala skillnader/orättvisor upprätthålls av alla, till exempel skillnader mellan ”kaster” (det är värt att notera att Ammu och hennes familj tillhör den kristna traditionen). I strikt religiös mening omfattar de inte kasttänkandet, men till fullo i praktisk handling). Vilka exempel ges på social rangordning och orättvisor? Vilka mönster lyfter Roy fram? Känner vi igen dem från vårt eget samhälle? Hur kan man arbeta för att bryta mönster och förändra?
- Genusfrågor – de olika förutsättningarna för pojkar och flickor, män och kvinnor är en grundbult i romanen. Här finns bilder av manligt och kvinnligt – och mänskligt? Många av genusfrågorna är kopplade till frågor kring sociala orättvisor. Men man kan också fundera över möjliga mans- och kvinnoroller när det gäller att hantera känslor etc. Hur beskriver Roy manligt och kvinnligt? Vad känner vi igen? Hur vill vi att världen ska se ut? Vad skapar mönster? Hur kan man bryta dem när de förminskar och förtrycker?
- Barndomsskildringar – den största delen av boken beskriver två veckor i de sjuåriga Rahels och Esthas liv, med både glädje, ilska, lek och allvar. Vad är särskilt ”barnsligt” i deras sätt att förstå världen? Finns det saker de ”förstår bättre” än de vuxna, och i så fall vad? Vad karaktäriserar barndomen enligt Roys sätt att gestalta den? Känner vi igen detta sätt att beskriva barndom från andra barndomsskildringar – vad och hur?
- Religion och tradition – den religionsblandning och sammansatthet av nytt och gammalt som Roy beskriver är en annan bild än den förenklade och tydliga bild av hinduism och kristendom som de flesta läroböcker (med nödvändighet?) ger. Vilka bilder av kristendom respektive hinduism ger Roy? Hur beskrivs sambandet mellan tradition och nutid? Vilken betydelse har religionen för de moderna människorna? Känner vi igen detta?
- Förbjuden kärlek – det går en linje från Romeo och Julia till Velutha och Ammu... I ett jämförande litteraturstudium av ”omöjliga” kärleksrelationer har denna roman sin givna plats!
- Syskonkärlek och rivalitet, självkänsla och självuppfattning – vem är värd att älskas och varför? Vem känner sig älskad, och vem känner sig mindre älskad i romanen? Vilken betydelse har vår egen uppfattning om hur vi blir sedda och hur andra uppfattas för vår egen självkänsla? Hur har olika romangestalter formats av den kärlek de mött eller inte mött i barndom, uppväxt, vuxenliv?

- Hedersvåld och hederskultur – Veluthas död kan beskrivas som ett hedersmord. För vem är hedern viktig, och varför? Hur försöker man bevara hedern, och vilka gör det? Hur kan man förändra attityder och arbeta mot hedersvåld?
- Berättarperspektiv – jämför till exempel med Peter Pohls Janne min vän, som har samma slags berättare: ett barn som inte helt förstår allt det läsaren förstår under läsningen...
- Språk och språklek – en mycket viktig beståndsdel i romanen är leken med språk. Hur arbetar Roy för att visa hur barnen undersöker och utvecklar språket? Exempel på ord/ordvändningar som ges nya betydelser? Exempel på bilder/likenheter som är särskilt slående, roliga, tydliga, effektfulla?

Det går också utmärkt att använda korta stycken av romanen i olika sammanhang.

- Kapitel 12, *Kochu Thomban*, är till exempel en utmärkt utgångspunkt för att diskutera vad som händer med gamla religiösa traditioner i ett föränderligt samhälle.
- I kapitel 2, *Pappachis nattfjäril*, finns ett avsnitt där Velutha presenteras mer, som kan ge utgångspunkt för diskussioner om segregering – inte minst intressant därför att segregeringen inte alls beskrivs som en exklusivt ”hinduisk” företeelse, utan genomsyrande samhället oavsett religion (s 80-85).
- I en diskussion om sexuella övergrepp kan skildringen av det Estha utsätts för av ”apelsincitronläskmannen” (s 106-115) ge utgångspunkt för samtal om barns utsatthet, om hur övergrepp kan upplevas och uttryckas, och hur man både kan förebygga och uppfatta signaler om övergrepp.

Avslutningsvis:

Av alla dessa frågor, det starka rättvisepatoset och den tragiska kärlekshistorien har Arundhati Roy lyckats skapa en roman som också innehåller lek, lust, komiska scener och varma relationer. Det är en ”ursinnig och tragisk roman”, som Margareta Petersson skriver i förordet till Alla Tiders Klassikers utgåva av De Små Tingens Gud, men den innehåller också mycket som lockar fram leenden och förtjusning. Kanske är det därför svärtan i det svarta drabbar så hårt.